

Hoofdstuk 20a. De exegetische van Spreuken 1:1-7.

Het doel van het Bijbelboek Spreuken.

We hoorden in Spreuken 1:2 van de eerste twee redenen waarom Salomo het Bijbelboek Spreuken heeft geschreven. In vers 3 vernemen we de derde reden van de auteur namelijk het aannemen van onderwijs van goed verstand, gerechtigheid, recht en billijkheden. We gaan in onderstaande verklaring zien wat dit voor ons in de praktijk van het geestelijk en dagelijks leven te zeggen heeft.

Spreuken 1:3. Om aan te nemen onderwijs van goed verstand, gerechtigheid, en recht, en billijkheden;

Citaten vanuit deze studie.

In mijn studie heb ik verschillende keren Spreuken 1:3 geciteerd. Ik heb er verder geen opmerkingen over dan alleen dat het hier gaat over een inclusio.

Verwijsteksten bij de Kanttekeningen.

De verwijsteksten van de Kanttekeningen in de Statenvertaling bij Spreuken 1:3 zijn de volgende: Psalm 17:2: *'Laat mijn recht van voor Uw aangezicht uitgaan, laat Uw ogen de billijkheden aanschouwen.'* Spreuken 2:9: *'Dan zult gij verstaan gerechtigheid, en recht, en billijkheden, en alle goede pad.'* Spreuken 3:4: *'En vind gunst en goed verstand, in de ogen Gods en der mensen.'* Spreuken 13:15: *'Goed verstand geeft aangenaamheid; maar de weg der trouwelozen is streng.'* Spreuken 19:8: *'Die verstand bekomt, heeft zijn ziel lief; hij neemt de verstandigheid waar, om het goede te vinden.'* Spreuken 21:16: *'Een mens, die van den weg des verstands afdwaalt, zal in de gemeente der doden rusten.'* Spreuken 23:16: *'En mijn nieren zullen van vreugde opspringen, als uw lippen billijkheden spreken zullen.'*

Ik heb er de volgende opmerkingen bij: Het is duidelijk dat de verschillende woorden van vers 3 in de geciteerde teksten terugkomen vooral het woord "billijkheden" of "eerlijke zaken".

Een leven uit het onderwijs van Gods Woord naar de wijsheid die Salomo aanbeveelt geeft voor hem die er met zijn hart naar hoort voor God en mensen zegen en genade. En hij die hier niet naar luistert komt in het verderf terecht.

Iemand die werkelijk verstandig is in geestelijke zin heeft zijn ziel lief en zal het goede vinden.

Spreuken 23:16 lijkt veel op de belijdenis van Job in hoofdstuk 19. We lezen daar in vers 27b: *'mijn nieren verlangen zeer in mijn schoot'*. Want God is voor Job geen vreemde. Hem te aanschouwen en te zien is voor deze fel bestreden en aangevochten gelovige zoeter dan het leven.

Vertalingen en tekstgetuigen.

Ik kom nu op de door mij geraadpleegde vertalingen en tekstgetuigen met transcriptie. Want van vertalingen kan men veel leren ten behoeve van de exegetische.

Biblia Hebraica	לְקַחַת מוֹסֵר הַשְׂכֵּל צְדָק וּמִשְׁפָּט וּמִשְׁרִים:
Transcriptie	lʰaqaˈchat mw ^{oes} aˈr hʰask ^{eel} ts ^è d ^è q w ^{oe} m ^{is} jaˈat w ^{oe} m ^{ees} jaˈariyM
Werkvertaling	Om onderwijs dat tot inzicht voert aan te nemen: getrouwheid, recht en eerlijke zaken.
Septuaginta	δέξασθαί τε στροφὰς λόγων νοῆσαι τε δικαιοσύνην ἀληθῆ καὶ κρίμα κατευθύνειν
Transcriptie	dexasthai te strofas logoon voèsai te dikaiosunhn alhthh kai krima kateuthunein
Vertaling	om te ontvangen niet alleen om "wendingen van woorden" te verstaan maar ook om ware gerechtigheid, en oordeel te onderscheiden
Vulgata	ad intellegenda verba prudentiae et suscipiendam eruditionem doctrinae iustitiam et iudicium et aequitatem
Vertaling	Om woorden van inzicht te verstaan en onderwijs aangaande de leer aan te

	nemen, gerechtigheid en recht en billijkheid
Franse vert.	Ils enseignent à vivre de façon intelligente, en ayant un comportement juste, équitable et droit.
Vertaling	Zij onderwijzen om op een verstandige manier te lezen door middel van een goed , billijk en recht gedrag.
Duitse vert.	um anzunehmen Zucht <i>mit</i> Einsicht, <i>dazu</i> Gerechtigkeit, Recht und Aufrichtigkeit,
Vertaling	Om tucht met inzicht aan te nemen, daartoe gerechtigheid, recht en oprechtheid,
Engelse KJV Vertaling	To receive the instruction of wisdom, justice, and judgment, and equity; Om onderricht aangaande wijsheid, rechtvaardigheid en oordeel en billijkheid te ontvangen;
American SV Vertaling	To receive instruction in wise dealing, in righteousness and justice and equity; Om onderricht in wijs handelen, in gerechtigheid en rechtvaardigheid en billijkheid te ontvangen;
Geneva Bible Vertaling	To receive instruction to do wisely, by justice and judgment and equity, Om onderricht om wijs te doen, door rechtvaardigheid en oordeel en billijkheid te ontvangen,
Statenvertaling	Om aan te nemen onderwijs van goed verstand, gerechtigheid, en recht, en billijkheden;
Herziene SV	om vermaning die inzicht biedt, aan te nemen, gerechtigheid, recht en billijkheid,
Nieuwe Vert. Leidse vertaling	die verstandig maakt, gerechtigheid en recht en rechtschapenheid; opdat men de tucht aanneme, die tot een verstandig gedrag leidt, recht, betamelijkheid, behoorlijkheid;
Nw. Bijbelvert. Het Boek	En bevatten wijze lessen over recht, rechtvaardigheid en eerlijkheid. Want hij wilde dat zij verstandig zouden zijn en eerlijk en oprecht in hun hele handel en wandel.
Naardense BV	om vermaning aan te nemen die leidt tot inzicht,- gerechtigheid en recht, en oprechtheid;
Willibrord vert.	kan men zich ontvankelijk maken voor een vruchtbaar onderricht, voor rechtvaardigheid, plichtsbef en rechtschapenheid

Bij deze vertalingen heb ik de volgende opmerkingen. In het tekstkritisch apparaat in Biblia Hebraica treffen we het volgende aan. De Peschitta wil de woorden מוֹסֵר הַשֵּׁפֶל niet als één geheel beschouwen zoals in het Hebreeuws door de status constructus maar los van elkaar als twee aparte woorden. Er is echter geen enkele reden om dat op die manier op te vatten. De Masoretische lezing is hier de juiste.

In de Septuaginta ontbreekt in de vertaling het woord “billijkheden”. Bovendien heeft deze vertaling het Hebreeuwse woord מוֹסֵר weergegeven met *στροφᾶς λόγων*, “wendingen van woorden” zoals er letterlijk staat; men kan eventueel vertalen met “vele woorden” zulks naar analogie van Sapiientia Salomonis 8:8 en dat daar dan parallel staat met “raadsels”. In de Hebreeuwse tekst ontbreekt dit gegeven. Het Griekse woord *στροφᾶς* komt van *στρεφω*, strephoo en wijst op “draaiingen”; “wendingen” zoals bijvoorbeeld van paarden; van ogen (rollende ogen); van worstelaars die om elkaar heendraaien om een goede opening te vinden voor de aanval; of van koordansers op de maat van muziek of orkest. Het gaat erom uit de hoeveelheid woorden datgene te horen dat van belang is voor het verstaan van wat men eigenlijk zeggen wil. Soms kan men achter heel veel woorden ook heel veel verbergen en niets zeggen. Soms kan iemand heel weinig woorden gebruiken maar veel zeggen zoals hier in het Bijbelboek Spreuken. Een wijze echter begrijpt uit een oceaan van woorden de druppel van wat de spreker werkelijk zeggen wil. Dat is niet alleen voor het pastorale gesprek van belang maar ook voor elk soort gesprek. Wat zegt iemand nu echt? Een belangrijk gegeven voor de exegese al komt het niet in de Hebreeuwse tekst voor! Bovendien heeft de Septuaginta het woord נִדָּק weergegeven met het adjectivum of bijvoeglijk naamwoord *αληθη* terwijl Biblia Hebraica dit woord bedoelt als substantivum of zelfstandig naamwoord!

De Vulgata heeft vers 2b verbonden met vers 3.

De Franse vertaling vertaalt het Hebreeuws vrij, maakt er lopende zinnen van en past de tekst aan.

De Duitse vertaling vertaalt vrij letterlijk vanuit het Hebreeuws.

De King James vertaalt “inzicht” met “wijsheid”, maar er staat in het Hebreeuws echt een ander woord. De American Standard Version volgt de King James hierin en spreekt van “wijs handelen”. En zo doet ook de Geneva Bible en spreekt van “wijs te doen”. Bovendien vertalen ze alle drie “billijkheden” in een enkelvoud “billijkheid”; terwijl in het Hebreeuws een meervoud staat.

In de Nederlandse vertalingen die ik geraadpleegd heb komt alleen in de Statenvertaling het meervoud voor in “billijkheden”. In de andere vertalingen: Herziene Statenvertaling, Nieuwe Vertaling, Leidse vertaling, Nieuwe Bijbelvertaling, het Boek, Naardense Bijbel en Willibrord vertaling staat een enkelvoud en is dus niet conform het Hebreeuws.

Zowel bij het raadplegen van de Herziene Statenvertaling als de Nieuwe Vertaling, Leidse vertaling, Nieuwe Bijbelvertaling, het Boek, Naardense Bijbel en Willibrord vertaling treft ons de vrije weergave van het Hebreeuws.

Het Boek is geen vertaling maar een parafrase.

Ook weten veel Nederlandse vertalingen geen raad met het woord voor “billijkheden”. De Nieuwe vertaling geeft net als de Willibrord vertaling weer met “rechtschapenheid”; de Leidse vertaling met “behoorlijkheid”; de Nieuwe Bijbelvertaling met “eerlijkheid”; en de Naardense Bijbel met “oprechtheid”. Ook vertaalt de Willibrord vertaling “plichtsbesef” in plaats van “oordeel”. Naar de reden daarvan kunnen we slechts gissen. Komt het soms omdat het woord “oordeel” voor de mens van vandaag bedreigend overkomt en is dat daarom aangepast?

Bij de exegese zal blijken dat met “eerlijkheid” en “oprechtheid” het Hebreeuws goed wordt weergegeven.

Woordstudies.

We komen nu tot de studie van de diverse Hebreeuwse woorden en hun betekenis in het verband van Spreuken en in vergelijking met de Septuaginta.

לָקַחַת

Het accent voor de ל is een aanduiding van een gesloten lettergreep zonder klemtoon. Het woord begint met een ל als aanduiding van een erop volgende infinitivus constructus. Ook is er sprake van elisie. Want de eerste consonant hoort zowel bij het verbum als bij de infinitivus constructus. Onder de ל volgt de gameets of lange aa. De tweede consonant is de ק, qof met de patach of korte a als vocaal eronder. De derde consonant is de ח, chet eveneens met de patach eronder. De vierde consonant is de ת, tau als aanduiding van de infinitivus van het werkwoord לקח in de qalvorm. In transcriptie staat er dus: l^{aa}q^ach^{at}.

De bekende concordantie van Mandelkern³² verwijst wat deze vorm aangaat ook naar Genesis 4:11; 5:24; 24:48; 28:6; 38:20; Deuteronomium 4:34; 9:9; 25:7; Richteren 11:5; 14:3; 20:10; 1 Samuël 19:14, 20; 2 Samuël 12:4; 1 Koningen 17:11; 2 Koningen 4:1; 5:16, 26; 1 Kronieken 7:21; Psalm 31:14; Jeremia 25:28; 32:33; 36:26; en Ezechiël 38:13. Onderstaande betekenissen zijn op deze plaatsen van toepassing.

Het Hebreeuwse woord לקח in de qalvorm betekent: 1. nemen, vatten, grijpen (zie Exodus 17:5 waar het volk met Mozes, en in wezen met de HEERE, twist bij Massa en Meriba); 2. met zich nemen (zie Genesis 18:7 waar God verschijnt aan Abraham bij de eikenbossen van Mamre om de verwoesting van Sodom aan te kondigen); 3. aannemen, ontvangen (zie Spreuken 2:1; 10:8; en 31:16); 4. opnemen (zie Deuteronomium 32:11 in het lied van Mozes); 5. halen, brengen (zie Spreuken 24:11); 6. tot zich nemen (zie Esther 2:7 waar Mordechai Esther als dochter adopteert); 7. (een vrouw) nemen (zie Genesis 25:1 waar Abraham hertrouwt met Ketura na de dood van Sarah); 8. wegnemen, vangen (zie Spreuken 11:30; 27:13); 9. wegnemen (van God) (zie Genesis 5:24 van Henoch).

³² Zie Dr. Solomon Mandelkern, Veteris Testamenti Concordantiae Hebraicae, Lipsiae (Leipzig), 1896, pag. 647.

Hier is vooral de derde betekenis de bedoeling, namelijk: aannemen, ontvangen. De Septuaginta die naar 2 Korinthe 11:16 verwijst is met deze betekenis in overeenstemming al gebruikt deze tekstgetuige een aoristusvorm dat wijst op een handeling voor een ogenblik terwijl het hier toch gaat om een zogeheten duratief praesens dat wil zeggen: een handeling die ook in de toekomst voortduurt.

מוֹסֵר

De eerste consonant van dit woord is een מ, mem. De tweede consonant is een ו, waw met de vocaal sjureq in het midden van de ו die men uitspreekt als oe. De derde consonant is de letter ס, samek met daaronder de vocaal patach en de munah, een accent dat aanduidt dat de daarop volgende consonant ook bij dit woord hoort. De vierde consonant is de ר, resj. In transcriptie staat er: mw^{oe}s^ar.

Deze vorm is een status constructus masculinum (mannelijk) singularis (enkelvoud) van מוֹסֵר en behoort bij het volgende Hebreeuwse woord. De Statenvertaling heeft dit woord terecht weergegeven met “onderwijs” naar analogie van Deuteronomium 11:2.

Mandelkern stelt dat deze vorm ook op onderstaande plaatsen voorkomt: Deuteronomium 11:2; Job 12:18, 20:3; Spreuken 1:8; 3:11; 4:1; 7:22; 13:1; 15:5, 33; Jesaja 53:5; Jeremia 10:8 en 30:14. Uit de Statenvertaling blijkt dat het Hebreeuwse woord in het Bijbelboek Spreuken behalve hier met “tucht” weergegeven in andere Bijbelboeken wordt vertaald met onderwijs, band, bestraffing, straf en kastijding.

Over de Septuaginta zie mijn eerdere opmerking.

הַשְׂכִּיל

De eerste consonant van dit woord is een ה met daaronder de patach een korte a. De tweede consonant is een ש met daaronder een sjewa quiescens een accent om het einde van een lettergreep aan te geven. De derde consonant is een כ. De punt in het midden van deze consonant is een dages lene die grammaticaal altijd gevolgd wordt na een sjewa quiescens. De vocaal onder de kaf is de tsere een lange ee. Daarna volgt als accent een atnaach. Daarna volgt de consonant ל. Getranscribeerd staat er dus: h^as^ke^el.

De vorm van het woord is een infinitivus absolutus hifil van het woord שָׂכַל, sakal en heeft hier de betekenis van een bijwoord. Het woord heeft in de hifilvorm de volgende betekenissen: 1. verstaan, inzien (zie Psalm 64:10); 2. inzicht hebben (zie Job 34:35 in de rede van Elihu; Spreuken 21:16; Daniël 1:17); 3. verstandig maken (zie Genesis 3:6 van Eva bij de boom der kennis des goeds en des kwaads door het ingeven van de slang); 4. succes hebben (zie Jozua 1:8; Jeremia 9:23).

De onder twee genoemde betekenis is in onze tekst van toepassing. Nadat iemand alles heeft overzien heeft hij over een bepaalde zaak het juiste inzicht. Het betekent ook: helderheid van denken, doorzichtigheid, schrandereheid. Wie vroeg naar iets vooruit grijpt heeft geen inzicht. Vergelijk Jeremia 31:29 *‘In die dagen zullen zij niet meer zeggen: De vaders hebben onrijpe druiven gegeten, en der kinderen tanden zijn stomp geworden.’*

צֶדֶק

De eerste consonant van het woord is een צ of tsade. De vocaal eronder is een segol of een è klank. De tweede consonant is een ד met de vocaal segol eronder. De derde consonant is een ק, qof. In transcriptie staat er: ts^ed^eq.

Het is een woord dat heel vaak in het Oude Testament voorkomt. De Nederlandse vertaling van dit woord is: gerechtigheid. Het betekent: 1. het rechte, hoe het recht is (zie Spreuken 8:8; 12:17); 2. gerechtigheid (zie Psalm 17:1); 3. getrouwheid (zie Spreuken 2:9; 16:13); 4. heil (zie Psalm 119:160). De derde betekenis geldt voor onze tekst.

Wat deze vorm aangaat, noemt Mandelkern nog zestig andere plaatsen in het Oude Testament waarin dit woord voorkomt die in onze Statenvertaling als volgt wordt weergegeven namelijk: “recht”: Leviticus 19:36; Deuteronomium 1:16; Ezechiël 45:10; “rechtvaardig”: Psalm 45:5; 110:4; Jeremia 11:20; “rechtvaardige”: Jesaja 41:2; “rechter”: Spreuken 8:16; “gerechtelijk”: Spreuken 31:9; negatief met “(on)gerechtigheid”: Jeremia 22:13; en verreweg de meeste plaatsen met “gerechtigheid”: Deuteronomium 16:18, 20; 33:19; Job 8:3; 29:14; 31:6; 36:3; Psalmen 4:6; 9:5; 15:2; 17:1; 23:3; 40:10; 45:8; 48:11; 51:21; 52:5; 58:2; 85:11, 14; 89:15; 94:15; 97:2; 118:19; 119:75, 138, 142, 144, 172; 132:9; Spreuken 1:3; 2:9; 8:15; 12:17; 16:13; Jesaja 1:21; 11:5; 16:5;

26:9-10; 45:8, 19; 51:1, 7; 58:2; 64:5; Jeremia 31:23; 50:7; Daniël 9:24; Hosea 10:12; en Zefanja 2:3.

Over de betekenis van het begrip “gerechtigheid” in het geheel van de Schrift zie onder “uitleg”.

דָּשָׁפַח

De eerste consonant van dit woord is een ד. Er staat als vocaal in het midden van de ו een sjureq die men uitspreekt als oe terwijl de ו niet wordt uitgesproken. De tweede consonant is de ש. De vocaal er onder is een chireq, de i klank. De derde consonant is de פ. Onder deze consonant staat als teken een sjewa quiescens die men niet uitspreekt. Omdat dit een sjewa quiescens is staat er in het midden van de volgende consonant een dages lene. Deze vierde consonant is een ח of een pe. De vocaal er onder is een qameets of een lange aa. De laatste consonant is een ת of een thet. Er staat dus in transcriptie: w^{oe}mⁱsjp^{aa}th.

De betekenis is de volgende: rechterlijke beslissing (zie Zefanja 2:3); rechtzaak (zie Jesaja 40:14); wettige aanspraak (zie 2 Samuël 15:4); gepastheid (zie Richteren 13:12); en recht. Een שפח of suffet is in het Hebreeuws een rechter.

Voor deze vorm van het Hebreeuwse substantivum noemt Mandelkern ook de volgende plaatsen in het Oude Testament: Genesis 18:19; Exodus 15:25; Numeri 15:16; Jozua 24:25; 2 Samuël 15:4; Ezra 7:10; Job 36:17; 37:23; Psalm 33:5; 89:15; 97:2; 101:1; 111:7; Spreuken 2:9; 21:3; Prediker 8:5-6; Jeremia 48:21; Ezechiël 45:9; Hosea 12:7; en Micha 3:8.

De boven genoemde betekenissen van het woord komen in deze plaatsen naar voren. In bijna de helft van de plaatsen wordt in de Statenvertaling de vertaling “recht” gebezigd.

דָּשָׁפַח־

De eerste consonant van dit woord is net als het vorige woord een ד. Er staat als vocaal in het midden van de ו een sjureq. De tweede consonant is een ש met de vocaal tsere eronder. De derde consonant is de פ met de vocaal qameets eronder. De vierde consonant is de ח met de chireq er onder. Het accent tussen deze en de volgende consonant is de silluq. De vijfde consonant is de ו waarna de zesde consonant volgt de ח afgesloten met een sof pasuq of het zogenaamde pausa-teken. Getranscribeerd staat er: w^{oe}m^{ee}sj^{aa}rⁱym.

Het is een substantivum masculinum (mannelijk) pluralis (meervoud). De betekenis is: recht; effen; juist; rechtschapen; billijk.

Het gaat hier om het bewandelen van een rechte weg; wat volgens recht en wet is; eerlijkheid; rechte lijnen en rechte voren trekken: een begrip dat wellicht ontleend is aan de landbouw. Het gaat er om eerlijk voor God en mensen te handelen en te wandelen in de praktijk van het leven van alle dag.

De concordantie van Mandelkern haalt wat de vorm aangaat ook de volgende plaatsen aan: 1 Kronieken 29:17; Psalm 17:2; 58:2; 75:3; 99:4; Spreuken 2:9; 8:6; 23:16; Hooglied 1:4; Jesaja 26:7; 33:15; 45:19; en Daniël 11:6.

Uit al deze plaatsen in de Statenvertaling doorgaans weergegeven met “billijkheden”, “oprechtheid”, “recht”, “oprecht”, “rechtmatige dingen” blijkt dat dit woord alles te maken heeft met de rechtspraak en gebruikt wordt in de sfeer van het recht om zonder aanzien des persoons recht te spreken.

De schat aan Schriftuurlijke kennis.

Bij Spreuken 1:3 bevat deze schat verwijzingen naar onderstaande teksten die te maken hebben met het doel waarom Salomo het Bijbelboek Spreuken geschreven heeft:

1 Koningen 3:28: *‘En geheel Israël hoorde dat oordeel, dat de koning geoordeeld had, en vreesde voor het aangezicht des konings; want zij zagen, dat de wijsheid Gods in hem was, om recht te doen.’*

Job 22:22: *‘Ontvang toch de wet uit Zijn mond, en leg Zijn redenen in uw hart.’*

Spreuken 2:1-9: *‘Mijn zoon! zo gij mijn redenen aanneemt, en mijn geboden bij u weglegt; Om uw oren naar wijsheid te doen opmerken; zo gij uw hart tot verstandigheid neigt; Ja, zo gij tot het verstand roept, uw stem verheft tot de verstandigheid; Zo gij haar zoekt als zilver, en naspeurt als verborgen schatten; Dan zult gij de vreeze des HEEREN verstaan, en zult de kennis van*

God vinden. Want de HEERE geeft wijsheid; uit Zijn mond komt kennis en verstand. Hij legt weg voor de oprechten een bestendig wezen; Hij is een Schild dengenegen, die oprechtelijk wandelen; Opdat zij de paden des rechts houden; en Hij zal den weg Zijner gunstgenoten bewaren. Dan zult gij verstaan gerechtigheid, en recht, en billikheden, en alle goed pad.'

Spreuken 8:10-11: *'Neemt Mijn tucht aan, en niet zilver, en wetenschap, meer dan het uitgelezen, uitgegraven goud. Want wijsheid is beter dan robijnen, en al wat men begeren mag, is met haar niet te vergelijken.'*

Wie deze plaatsen op zich laat inwerken kan de conclusie onderschrijven dat onze tekst alles te maken heeft met het recht en de rechtspraak. Het is één van de redenen waarom Salomo het Bijbelboek Spreuken heeft geschreven namelijk dat alles in de rechtspraak eerlijk zal toegegaan en dat recht gesproken wordt zonder aanneming des persoons. Kennelijk was dit niet altijd gebruik in de Oudtestamentische rechtspraak.

Uitleg.

Salomo wil zijn lezers leiden in de weg van recht en gerechtigheid om eerlijk te handelen in de praktijk van alle dag in alle goedertierenheid en trouw. Hij zou ons allerlei lessen hebben kunnen geven op het gebied van astronomie en dichtkunst, de natuur van vogels en beesten en alles wat de nieuwsgierigheid van mensen prikkelt maar hij wil ons leiden op de weg van de Heilige Geest inzake het recht en de gerechtigheid van God.

Velen prijzen zichzelf gelukkig wanneer ze de gesprekken van deze wijze man horen maar het gaat erom die in praktijk te brengen. Want de beste kennis is de kennis van God en van Christus Die ons God heeft verklaard (zie Johannes 1:18) terwijl heiligheid het beeld van God in mensen is. De meest noodzakelijke waarheden moeten eerst geleerd worden en deze zijn in dit betrekkelijk kleine boekje te vinden.

De woorden מוֹרֶה en הַשְׂכִּיל, onderwijs en inzicht, behoren tot één van de weinige plaatsen in het Oude Testament die op deze manier met elkaar verbonden worden. De precieze betekenis is daarom moeilijk aan te geven. Het werkwoord שָׂכַל of sjakal betekent: instrueren of verstandig handelen afhankelijk van de situatie. Op die wijze kan het ook succes betekenen, succesvol handelen bij bijzondere momenten. Degene die zich laat leiden door Gods Wijsheid heeft inzicht hoe hij in alle omstandigheden op de juiste wijze moet handelen (zie Spreuken 12:18).

We dienen erop te letten dat het woord מוֹרֶה dat in onze Statenvertaling in Spreuken 1:2 weergegeven is met "tucht" in vers 3 is vertaald met "onderwijs"; in tegenstelling tot Spreuken 16:22 en 19:27 waar van de tucht der dwazen geschreven is dat deze alleen dwaasheid voortbrengt. Hoe staat het met het begrip "tucht" of zoals hier "onderwijs" in het Bijbelboek Spreuken? Dat dit woord veelvuldig voorkomt is zeker. Het is één van de kernthema's.

Maar is het een corrigerende tik in de opvoeding? Wat moeten we in dit verband met Spreuken 13:24: *'Die zijn roede inhoudt, haat zijn zoon; maar die hem liefheeft, zoekt hem vroeg met tuchtiging'*? In elk geval is duidelijk dat tucht gekend of in elk geval niet veracht moet worden (zie Spreuken 1:7). Tucht moet niet verworpen worden tenzij iemand zijn eigen ziel versmaadt (zie Spreuken 3:11-12; 13:18; 15: 32). Er moet volgens Spreuken 4:1; 8:33; 13:1; 19:27 naar geluisterd worden. Zo is tucht waardevol (zie Spreuken 4:13; 6:23; 8:10; 10:17; 12:1; 15:33; 23:12).

Salomo leert ons dat de tucht een wezenlijk onderdeel is van het leven in de vreeze des HEEREN. Maar betekent dit dat we met een beroep op Spreuken in de opvoeding van onze kinderen de lat over hen moeten leggen als ze ongehoorzaam zijn? Dat is een totaal verkeerd beeld van wat Salomo hier bedoelt. Want tucht moet je altijd koppelen aan de vreeze Gods. Je kunt de zonde niet uit je kinderen slaan; wel erin. Laten we ook in de opvoeding Spreuken 4:1 dik onderstrepen: *'Hoort, gij kinderen! de tucht des vaders, en merkt op, om verstand te weten'*! Het is in elk geval de belangrijkste functie van het begrip "tucht".

Maar inderdaad zijn vanwege de dwaasheid, hardnekkigheid en dwarsigheid van het hart soms harde tuchtmaatregelen nodig al gaat dit bij God nooit ten koste van de liefde. Daarom zond de HEERE Zijn volk in de ballingschap om ze na zeventig jaar weer terug te brengen naar het beloofde land! Wanneer we de lijn doortrekken naar het Nieuwe Testament mogen we het zo zeggen: de tucht en gramschap van de HEERE tegen de zonde en schuld van Zijn volk ontladde zich over Christus op Golgotha Die onschuldig was want Hij heeft nooit enig kwaad gedaan, gedacht of gesproken om in die weg uit enkel liefde en goedertierenheid allen die in Christus geloven

te redden van de hel en de dood en hen het eeuwige leven te schenken. Als de HEERE ons slaat doet Hij dat in ieder geval uit medelijden gelijk een Vader doet.

Daarbij ook nog dit wie op de school van wijsheid onderwijs ontvangt, wordt onderwezen in de vakken trouw, recht en eerlijkheid. De kanttekeningen op de Statenvertaling omschrijft deze drie laatste begrippen als volgt: “Het is alle genade die een mens nodig heeft om in alle voorvallende geestelijke en aardse zaken in overeenstemming met Gods wil te leven en te handelen.” Ze verwijzen verder naar Spreuken 3:4, 13:15; en 21:16.

Het is persoonlijk onderwijs om met wijsheid opgevoed te worden (zie Spreuken 15:33) in deze drie vakken. Wie op de school van dwaasheid zit is dwaas en leert niets dat voor de eeuwigheid beklijft. Helaas in tegenstelling tot de weinigen die op de school der wijsheid zijn, zijn er velen die op de school der dwaasheid gaan. Ze bedriegen zichzelf voor eeuwig. Wijs ben je wanneer je de schade ziet bij degene die niet wijs is. Andermans schade maakt de wijze wijs en voorzichtig (zie Spreuken 24:32). Alles wat we doen of laten moet de toets der kritiek van Gods Woord kunnen doorstaan (zie Jesaja 8:20; Galaten 6:16; Efeze 5:15-17).

Er is in Spreuken 1:2-7 een chiasmische structuur op te merken:

A. Vers 2a: wijsheid en tucht;

B. Vers 2b: woorden van inzicht;

C. Vers 3a: onderwijs van goed verstand;

D. Vers 3b: gerechtigheid, recht, en billijkheden (eerlijkheid);

C. Verzen 4-5: wijze raad;

B. Vers 6: woorden der wijzen;

A. Vers 7: wijsheid en tucht die uitmondt in de vreeze des HEEREN.

Waar het mij vooral om gaat, is het onder D genoemde: de Hebreeuwse woorden צדק, משרים, en משפט.

Het eerste woord צדק is ontleend aan Leviticus 19:36 over de juiste maten en gewichten: ‘Gij zult een rechte wage hebben, rechte weegstenen, een rechte efa, en een rechte hin; Ik ben de HEERE, uw God, Die u uit Egypteland uitgevoerd heb!’ In elk geval duidt het aan dat je precies moet zijn met wat je meet. In Spreuken 11:1 en 16:11 wordt ernaar verwezen. De individuele persoon en de gemeenschap moet dienovereenkomstig handelen want de Rechter van hemel en aarde spreekt volgens deze richtlijn recht (Psalm 35:24).

Dat is niet een richtlijn die arbitrair is maar het fundament van Gods eigen Wezen. Want ‘gerechtigheid en gericht zijn de vastigheid Zijns troons’ (Psalm 89:15a; 97:2b). De HEERE leert de kinderen Israëls hun leven volgens dit meetsnoer in te richten (zie Leviticus 11:44). Dit is de standaard waarop het Oudtestamentische maatschappelijke leven en de verhouding is tot de HEERE is opgebouwd. Er kan geen sprake zijn van sjoemelen in de relatie met God. Het menselijke en Goddelijke element kun je in dit opzicht niet van elkaar losmaken. Ze kunnen niet op zichzelf bestaan (zie Deuteronomium 33:19; Spreuken 8:8, 16; 12:17; 25:5; 31:9).

Het tweede woord משפט is dikwijls verbonden met het eerste woord en behoort tot de woordenschat van het Oude Testament. Psalm 72:2 spreekt in dit opzicht van sociale gerechtigheid. Gods troon is hierop gebaseerd (Psalm 97:5). Job spreekt in dit verband van gerechtigheid als een kleed en als een mantel en een vorstelijke hoed (Job 29:14). Het is een gegeven dat vanuit de Bijbelse wijsheidsliteratuur de maatschappij in overeenstemming dient te zijn met Gods wil zoals de HEERE dat bekend gemaakt heeft in Zijn schepping. Op deze wijze beschouwd leidt elk plan om de schepselmatige orde in kerk, samenleving en maatschappij te weren tot destructie van die zelfde kerk, samenleving en maatschappij (zie Psalm 146:4; Spreuken 16:11; 19:28; 21:3, 7, 15; 24: 23; 28:5; 29:4; Jesaja 42:1).

Het derde woord משרים dat door de Engelsen vertaald is met “equity” betekent eigenlijk recht door. In een redevoering betekent dit woord: zeggen waar het op staat; recht toe recht aan; zonder eromheen te draaien (zie Spreuken 8:6). De woorden van God en Zijn geboden zijn recht en oprecht, eerlijk (zie Psalm 19:9). De HEERE oordeelt de volken met deze “eerlijkheid” (zie Psalm 9:9; 96:10; 98:9) terwijl de wijze waarop de HEERE de wereld oordeelt dezelfde is als waarop Hij het menselijk gedrag oordeelt (Spreuken 2:9; 8:9; 23:16).

Abraham ibn Ezra³³ verklaart: “gerechtigheid” als de dienst aan God en alle goede werk, “recht” als het oordeel dat iemand terecht oordeelt tussen het ware en het valse en recht en “billijke dingen” in het gericht uitspreekt.

Het is verder duidelijk dat “gerechtigheid en recht en billijkheden” de eerste woorden zijn die Salomo met ethische en juridische consequenties verbindt; met andere woorden deze Wijsheid heeft impact op alle levensterreinen. Ze worden doorgaans synoniem met elkaar gebruikt. Ze omvatten alles wat nodig is in praktische zin om te doen en te laten volgens de eerste en tweede tafel van de Tien Geboden of liefde tot God en liefde tot de naasten (zie Mattheüs 22:37-40; Heidelberger Catechismus, zondagen 2; 34-44). Een en ander werkt Salomo uit in de volgende hoofdstukken. In elk geval hebben deze begrippen tevens betrekking op de Torah en worden Wijsheid en Torah met elkaar ten nauwste verbonden zoals het thema door Salomo in Spreuken 1:7 onder woorden wordt gebracht. Christus zegt: Uw wet is in het midden van Mijn ingewand (zie Psalm 40:9).

Daarbij kan iemand die trouw, recht en eerlijk is heel goed omgaan met anderen. Als eerste voorbeeld noemen we Abigaïl die goed van verstand was (zie 1 Samuël 25:3), en als tweede voorbeeld noemen we de Knecht des HEEREN onze HEERE Jezus Christus Die in alles volmaakt en verstandig handelde (zie Jesaja 52: 13). Van Hem had Abigaïl genade. Goede sociale contacten te onderhouden is belangrijk voor een gelovige en om onderdanig te zijn in de vreeze Gods en in het vermanen van elkaar (zie Efeze 5:21-6:9; Kolossensen 3:15-16). Spreuken leert ons zo te leven dat ons leven inderdaad in overeenstemming is met Gods wil en dat we eerlijk zijn tegenover alle mensen; om recht te doen, gerechtigheid lief te hebben en billijkheid te betrachten.

Alleen Christus Zelf is vol inzicht en wijsheid en heel dit Bijbelboek is vol onderwijs over Hem. Hij wil niets liever dan dat iedereen dit onderwijs ontvangt en zich dienovereenkomstig gedraagt in trouw, recht en eerlijkheid. Deze laatste begrippen zijn afkomstig van God Zelf en zijn in wezen Zijn eigenschappen. Deze stempelen de verhouding tot onze naasten en stemmen overeen met Gods wet. Vanzelfsprekend zijn deze drie begrippen in wezen hetzelfde. Wie door genade hierin onderwezen wordt leeft rechtvaardig voor God en mensen. Trouw, recht en eerlijkheid komen vaak in het Oude Testament voor; zie 2 Samuël 8:15; Psalm 119:121; Jeremia 9:24; 22:3, 15; 23:5. In 2 Timotheüs 3:16 verwijst de apostel Paulus hier naar.

Iedere dag staan gelovigen voor de taak keuzes te maken; wat is goed en wat is kwaad. Zijn de woorden die iemand spreekt gebaseerd op Gods Woord? Hoe maken we het juiste onderscheid? Wie vandaag de dag zegt: zo staat het in de Bijbel wordt meewarig aangekeken. Want waarheid is een relatief begrip vindt men. We strooien met vraagtekens en kennen slechts subjectieve visies en meningen. Wat is in onze samenleving en kerk die van geen vast fundament weten willen de juiste weg? We dienen dan duidelijk te onderscheiden tussen waarheid en leugen. En we leren dit onderscheid bij het licht van Gods Woord en in het bijzonder in het Bijbelboek Spreuken.

Salomo had het van de HEERE geleerd toen hij tot het koningschap in plaats van zijn vader David geroepen werd (zie 1 Koningen 3:9). Zijn spreuken zijn woorden vol onderscheid tussen wat goed en kwaad, heilzaam en schadelijk is. Hij en zij die werkelijk naar deze door de Heilige Geest geïnspireerde woorden horen ontvangen een juist oordeel over alles wat zich voordoet en kunnen de juiste beslissingen nemen. Wie Spreuken “opeet” krijgt helder inzicht om te weten waar het in dit zo dikwijls moeilijke leven in de praktijk op aankomt zowel ten aanzien van de eerste tafel als van de tweede tafel van Gods heilzame geboden (zie Deuteronomium 16:20; Psalm 119:66; Filippensen 1:10; en Hebreë 5:14).

In 1559 werd op instigatie van Calvijn in Genève het Collège in gebruik genomen, de universiteit die voor de Reformatie van verstrekkende betekenis is geweest. De rosetten in de kruisgewelven boven de door pilaren gesteunde ingang dragen fragmenten van de volgende teksten: Spreuken 9:1 (in het Frans); Spreuken 5:1 (in het Hebreuws); Spreuken 1:7 (In het Hebreuws); 1 Korinthe 1:30 (in het Grieks); en Jakobus 3:17 (in het Duits). Heel bijzonder dat in een eeuw waarin aan intellectuele kennis zulke hoge eisen werden gesteld juist deze woorden de ingang van deze onderwijsinrichting sierden. Ze bewijzen dat Calvijn de wijsheid van beneden van de

³³ Avraham ben Meir ibn Ezra of kortweg Ibn Ezra (geboren in Tudela, 1089, en gestorven in Calahorra, 1164) was een Spaanse rabbijn, verklaarder van de Thora, dichter, filosoof, astronoom, astroloog en geneesheer die gedurende zijn leven veel gepubliceerd heeft maar vooral bekend is geworden door zijn uitgebreide verklaring van de Thora en zijn taalkundige en grammaticale analyse ervan.

Wijsheid van Boven wist te onderscheiden. Dat had hij van Salomo geleerd. Het humanisme stelt het verstand boven de Schrift, de Reformatie wil de openbaring van Gods Woord laten heersen over het verstandelijk denken.

“De plichten van het menselijk verkeer vragen dat men zelfs de misdadiger niet voor rechteloos verklaart en hem zo zou behandelen. Ongerechtigheid is een barbaarsheid die alle menselijkheid loochent en hem die erin vervalt in een wild dier verandert.” (Dr. Reuchlin in 1515)

Toepassing.

Uit een Arabische vertaling blijkt dat deze het woord voor “aannemen” in ons vers opgevat heeft als “het ontvangen of aannemen van de oorzaken der redenen of het feest van de woorden”. Het komt in betekenis overeen met het Hebreeuwse woord חָגַג of chagan dat “feest houden” betekent of “een openbare plechtige bijeenkomst houden”.

Op deze manier opgevat heeft Salomo deze zaken wellicht op feestdagen tot het volk gepredikt zoals verkondigers van het Woord Gods op gezette en plechtige dagen bijeenkomen om tot het volk te spreken en hen de redenen van de Allerhoogste te doen verstaan, zoals David in Psalm 42:5 en zoals de apostel vermaant in Hebreëen 10:25. Het nalaten van onderlinge bijeenkomsten is tot grote schade van het geloofsleven en bepaald geen goede voorbereiding op de dag van Christus’ wederkomst. Integendeel is het een heel groot goed dat we ons voor het oog van de hele wereld het getuigenis van God niet schamen (zie Jesaja 30:20-21) zolang ons die mogelijkheid door Gods genade nog wordt gelaten.

Toen christenen vervolgd werden om het geloof in de begintijd van de kerkgeschiedenis kwamen ze ondanks alles samen ook al was het in een donker hoekje ’s morgens heel vroeg of ’s avonds heel laat om hun God te eren en te dienen. Ze hadden er dus hun nachtrust voor over. En wij?

Zulke bijeenkomsten werkten een heerlijk goed uit. Christenen stemden samen om in het geloof schriftelijk en stilzwijgend God samen te dienen in het geloof. Ze ontleenden kracht uit het samen bidden en dankzeggen, uit de voorbeelden van vromen, uit gemeenschappelijke eerbied en onderlinge vermaning. Misschien gaan we naar die tijd terug.

De ouders van elk chistelijk gezin dienen hun kinderen zo ze die door Gods genade gekregen hebben op te voeden voor God en dat Woord aan hun kinderen uit te leggen. Reeds Jakobus Fruytier onderstreepte in zijn tijd (1659-1731) het grote belang van de huisgodsdienst en schreef er een boek over (“Het groot voorrecht van christenkinderen”). Waar deze huisgodsdienst geminacht wordt dreigen kinderen die in Gods waarheid onderwezen zijn afvallig te worden met alle gevolgen vandien. Het gezin dient in alle liefde een kerkje in de kerk te zijn. Spreuken biedt daartoe voldoende onderwijs.

Van Melancton is bekend dat hij best wel zwaarmoedig was – zijn naam bewijst het. Maar toen hij op zijn wandeling langs een huis kwam en hoorde hoe kinderen de Catechismus voor hun moeder opzegden keerde hij blijmoedig naar Luther terug en was verblijd dat er nog zulke gezinnen waren die kinderen onderwijs gaven van goed verstand zoals onze tekst zegt. Ongewijfeld heeft vader David zijn zoon Salomo in dit onderwijs onderwezen.

Het woord “gerechtigheid” is een rechtvaardige handeling (zie Deuteronomium 1:16; 25:15). Mozes vermaant: hebt een waar gevoel van God en Zijn gerechtigheid; dat is: hebt geloof en liefde waardoor de mens, die belijdt dat God Zijn gerechtigheid is, een offerande der gerechtigheid offert (zie Psalm 4:2, 6; 51:21). Het wijst op de gehoorzaamheid van de ware Hogepriester en Zaligmaker Die Zichzelve overgegeven heeft tot een offerande en slachtoffer Gode tot een welriekende reuk (zie Psalm 40:10; Efeze 5:2).

Het woord “recht” is een onderscheidend oordeel tussen waar en vals en alles wat daarmee te maken heeft dat God aan wijzen en verstandigen geschonken heeft (zie Psalm 94:14-15; Jesaja 56:1) opdat daardoor alle ongerechtige mond gestopt zal worden. Zie mijn excurs over wat we “de rechtvaardigmaking van de goddeloze” noemen en dat in wezen hier al geleerd wordt.

Het woord “billijkheden” betekent woorden en daden die door onze consciënties voor God en onze naasten kunnen worden goedgekeurd. Zo spreekt de Opperste Wijsheid aangename zaken die overeenkomen met het oordeel van een rechte consciëntie. Met het spreken van eerlijke zaken tonen Gods kinderen dat de Opperste Wijsheid als de Zonne der gerechtigheid in hun hart is opgegaan ja dat Hij in hen een Gestalte heeft gekregen en dat zij veranderd worden van

heerlijkheid tot heerlijkheid als door des HEEREN Geest. Eerlijk voor God, eerlijk voor zijn naasten en eerlijk voor zichzelf met het oog op Gods heilzame geboden.

Excurs over "de rechtvaardigmaking van de goddeloze".

Omdat woorden "gerechtigheid", "recht" en "billijkheden" in de eerste plaats theologisch dienen te worden geduid zijn ze altijd gerechtigheid, recht en billijkheden voor en van God zoals blijkt uit Psalm 82:1 waar rechters "goden" worden genoemd en God "in de vergadering Godes" staat. Hij staat dus boven alle rechters en rechtbanken in Israël. In hun uitspraken hebben alle rechters Hem rekening en verantwoording af te leggen. Want het recht dat zij spreken, spreken zij namens God.

Dat betekent dat hun oordeel niet gebaseerd moet zijn op klassenjustitie, vriendjespolitiek of aanneming van de persoon maar gestempeld dient te zijn door onkreukbaarheid en zonder de persoon aan te nemen omdat God in Zijn Goddelijk recht de persoon niet aanziet (zie Mattheüs 22:16; Markus 12:14; Lukas 20:21; Handelingen 10:34; Romeinen 2:11; Galaten 2:6; Efeze 6:9; Kolossensen 3:25; 2 Timotheüs 2:13; Jakobus 2:1 en 9; en 1 Petrus 1:17).

Dat de joodse, heidense en ook onze rechtbanken doorgaans niet naar dit Goddelijk recht handelden en handelen stelt hen schuldig bij de Allerhoogste. God kan de zonde niet zien of aanschouwen. Hij oordeelt ieder mens naar Zijn eigen Goddelijke wet en houdt hen zo schuldig of onschuldig (zie Exodus 34:7; Numeri 14:18; Nahum 1:3; Jakobus 4:12 en Openbaring 22:12).

Maar nu hebben alle mensen in Adam tegen God gezondigd. Adams val wordt ons allen toegerekend. En op grond van Zijn onkreukbaar recht moet God ons allen tijdelijk en eeuwig straffen. Zie zondag 23 van onze Heidelberse Catechismus. Gods Woord plaatst ons in de sfeer van het recht. God houdt een rechtzitting. Hij is Rechter. Wij zijn in het gerechtsgebouw van het hemelhof.

We zien de Rechter Die volgens Zijn Goddelijke wetten recht moet spreken! We zien de aanklager, de officier van justitie, de duivel, onze consciëntie die met een vernietigende bewijslast de aanklacht voor de Rechter neerlegt! We zien de Verdediger Die de zaak van de aangeklaagde moet bepleiten! Maar we zien ook onszelf als aangeklaagden en schuldenaars voor de Rechter staan bevend voor het terechte vonnis dat ons wacht! En dat vonnis kan niet anders dan de eeuwige dood zijn. We zijn namelijk totaal schuldig als afschuwelijke misdadigers en onverbeterlijke recidivisten. Op deze rechtzitting wordt geen enkele fout gemaakt. Wat we verdienen, krijgen we.

Want wat is de aanklacht? Hoor: Deze goddeloze heeft tegen al Uw geboden zwaar gezondigd, Rechter. Deze goddeloze heeft geen van Uw geboden gehouden, Rechter. Deze goddeloze is nog altijd tot alle boosheid geneigd, Rechter. Het is volkomen waar. Er blijft van ons niets over. Nadat satan ons tot zonde verleid heeft zegt hij als een agent provocateur: dit hebben jullie gedaan en dat hebben jullie nagelaten. Jullie hoeven nooit meer op genade te rekenen. God wil met jullie niets te maken hebben. En ook onze consciënties klagen ons met dezelfde beschuldigingen aan. En we weten dat die lelijke duivel gelijk heeft. We hebben niets tot onze verontschuldiging aan te voeren. Nergens is ook maar één enkel lichtpuntje. Niet in onze eigen gerechtigheden die een wegwerpelijk kleed zijn. Niet in onze tranen. Nergens in.

Vallen we dit recht van God toe? Hoort wat de Verdediger zegt! Wie die Verdediger is? HEERE Jezus Christus is Zijn Naam. Hij praat niet goed wat krom is. Hij zegt niet dat de aanklager liegt. Zijn verdediging gaat tegen alle logica in. Want Hij gaat in onze plaats staan en zegt: deze goddeloze heeft inderdaad tegen al Uw geboden, Rechter, zwaar gezondigd. Maar Ik heb voor hem volkomen genoeg gedaan. Deze goddeloze heeft inderdaad geen van Uw geboden, Rechter, gehouden. Maar Ik heb ze voor hem allemaal gehouden. Deze goddeloze, Rechter, is nog altijd tot alle boosheid geneigd. Maar Ik heb in zijn plaats heel de wet vervuld door Mijn heiligheid toen Ik aan het vloekhout sprak: het is volbracht! Daarom, Rechter, eis Ik voor deze goddeloze op grond van Mijn voldoening, gerechtigheid en heiligheid volkomen vrijspraak. Ik bid U, Vader: laat deze in het verderf niet nederdalen. Ik heb voor hem verzoening gevonden in Mijn bloed.

Wat een Evangelie! Inderdaad is dit een getrouw Woord en alle aanneming waardig dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken van welke ik de voor naamste ben. Christus zegt: Ik voor u daar gij anders de eeuwige dood had moeten sterven. Zie Mijn doorboorde handen! Zie Mijn doornagelde voeten! Zie Mijn doorstoken zijde! Van eeuwigheid Borg en dat voor goddelozen! De Schoonste van alle mensenkinderen maar Die voor zondaren de Man van smarten werd aan Golgotha's kruis. Echt al wat aan Hem is, is ons gans begeerlijk!

En nu de uitspraak van God als Rechter. Deze uitspraak: Goddeloze, om Christus' wil spreek Ik u vrij als had u nooit enige zonde gehad. Goddeloze, om Christus' wil spreek Ik u vrij als had u nooit enige zonde gedaan. Goddeloze, om Christus' wil spreek Ik u vrij als had u al de gerechtigheid volbracht die Christus voor u volbracht heeft. Zo wordt Sion door recht verlost. Zo worden goddelozen gerechtvaardigd als goddelozen. Uit enkel genade. Zonder enige verdienste onzerzijds.

Niemand kan het vatten. Die liefde is alleen te bewonderen die eeuwig God bewoog. Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde. En daarom heb Ik u getrokken met eeuwige goedertierenheid (zie Jeremia 31:3). En het is God de Heilige Geest Die ons daarvan de verzekering geeft in ons hart in de weg van het geloof. Heel persoonlijk. Zie verder Habakuk 2:4b; Romeinen 1:17; Galaten 3:11; en Hebreë 10:38.

Vanzelfsprekend gaat met dit wonder een levenswandel gepaard dat daaraan beantwoordt en daarmee overeenstemt. Rechtvaardigmaking wordt altijd gevolgd door heiligmaking; en in die volgorde. Wanneer de Drieënige God ons onze zonden vergeven heeft willen we heilig en rechtvaardig voor Hem leven naar al Zijn geboden in de praktijk van het leven van alle dag met verzaking van onze eigen wil. Ik las in een kerk van Urk het volgende:

“Geen beter les
en meer van kracht
dan Micha zes
en wel vers acht”.

En in Micha 6:8 lezen we: *‘Hij heeft u bekend gemaakt, o mens! wat goed is; en wat eist de HEERE van u, dan recht te doen, en weldadigheid lief te hebben, en ootmoediglijk te wandelen met uw God?’*

De bekende Robert Murray MacCheyne brengt bovenstaande als volgt prachtig onder woorden wanneer hij dicht – en mogen wij het verstaan met ons hart:

“Eens was ik een vreemd’ling voor God en mijn hart;
Ik kende geen schuld en gevoelde geen smart;
Ik vroeg niet: mijn ziele, doorziet gij uw lot?
Hoe zult gij rechtvaardig verschijnen voor God?

Al sprak daar een stem uit de heilige Blaân
Van ’t Lam, met de zonden der wereld belaân,
Ik zocht bij de kruispaal geen veilige wijk;
’k Stond blind, en van verre, in mij zelve zo rijk.

Ik deed als Jeruzalems dochters weleer;
Ik weende om de pijn van mijn lijdende HEER’,
En dacht er niet aan, dat ik zelf door mijn schuld
Zijn kroon had gevlochten, Zijn beker gevuld.

Maar toen mij Gods Geest aan mijzelf had ontdekt,
Toen werd in mijn ziele de vreeze gewekt,
Toen voelde ik wat eisen Gods heiligheid deed;
Daar werd al mijn deugd een wegwerpelijk kleed!

Toen vluchtte ik tot Jezus! Hij heeft mij gered;
Hij heeft mij verlost van het vonnis der wet;
Mijn Heil en mijn Vrede en mijn Leven werd Hij;
Ik boog me, en geloofde, en mijn God sprak mij vrij.

Nu ken ik die waarheid, zo diep als gewis,
Dat Christus alleen mijn gerechtigheid is;
Nu tart ik de dood, nu verwin ik het graf,
Nu neemt mij geen satan de zegekroon af!

Nu reis ik getroost onder ’t heiligend kruis
Naar ’t erfgoed daarboven, in ’t Vaderlijk huis.
Mijn Jezus geleidt mij door de aardse woestijn,
Gestorven voor mij! zal mijn zwanenzang zijn.”